

שכול אזרחי מקבץ זכויות ושירותים

מה מומלץ לעשות ובמי ניתן להיעזר
לאחר פטירה של בן או של בת משפחה

הקדמה

אין דרך קלה לכתוב ולעסוק באובדן ובשכול. בין אם מדובר בהפתעה, או בתהליך צפוי ומתמשך, אובדן של אדם קרוב מצריך מקרוביו התארגנות מחודשת והתמודדויות בתחומים שונים ולאורך זמן. בסקירה זו, ננסה לפרוט את המשימות ואת השירותים הרלוונטיים ולתת את המענה המקיף ביותר לצורך התמודדות זו. לצד זאת, אנו מבינים כי בשעה קשה של אובדן אדם קרוב, לכל אדם צרכים אחרים ומשאלות שונות. נשמח להיות שותפים ולנסות לסייע ככל שניתן בידינו, וכן לשמוע באם מצאת מידע חסר או שגוי בסקירה.

"המוות משחק עתיק-יומין הוא, אך חדש הוא לכל איש ואיש."
(איוון טורגנייב)

סקירה זו נעשתה על ידי עובדת סוציאלית קהילתית ורכזת במרכז למיצוי זכויות במנהל השירותים החברתיים, בשיתוף תושבות ותושבים בעיר, שחוו והתמודדו עם השכול בעצמם.

תעודת פטירה

ניתן להוציא תעודת פטירה ללא תשלום באמצעות [הגשת בקשה מקוונת באתר של רשות האוכלוסין וההגירה](#). התעודה נישלחת בדואר ישראל ללא עלות.

לחילופין, ניתן להדפיס את הטופס ולהגיש עצמאית לאחת מהלשכות או עמדות השירות של רשות האוכלוסין, ללא צורך בזימון תור. למידע נוסף: [תעודת פטירה \(ללא עלות\) | רשות האוכלוסין וההגירה \(www.gov.il\)](#)

קבורה וטקס הלוויה

הוצאת רישיון קבורה

אם הפטירה הייתה בבית חולים ממשלתי, בדרך כלל ניתן לקבל את רישיון הקבורה ישירות מבית החולים דרך מחלקת קבלת חולים.

במקרה של פטירה בבית חולים שאינו ממשלתי או במקרה של פטירה בבית - צריך לפנות ללשכת הבריאות המחוזית לצורך קבלת רישיון קבורה, לאחר שהתקבלו אישור פטירה ממד"א ואישור העדר חשד לפלילים מהמשטרה. [רשימה של לשכות הבריאות בארץ - אתר משרד הבריאות](#)

קבורה

- תושב ישראלי שחי בארץ, תושב ישראלי שחי בחו"ל וכל אדם אשר נפטר בישראל, זכאי לדמי קבורה מהביטוח הלאומי.
- **דמי הקבורה** הם כספים המועברים ישירות מהמוסד לביטוח לאומי אל חברות הקבורה, לצורך כיסוי ההוצאות הכרוכות בתהליך הקבורה עצמו. למידע נוסף אודות דמי קבורה: [ביטוח לאומי - דמי קבורה](#).
- **קבורה דתית** - בעבור כל דת, ישנם בתי עלמין וחברות קבורה ייעודיות אשר מצויות בהסדר עם הביטוח הלאומי, בהם הקבורה אינה כרוכה בתשלום. רשימה ופירוט של בתי העלמין והחברות הנ"ל ניתן למצוא [במחשבון הקבורה של ביטוח לאומי](#). כאשר הקבורה היא בבית קברות שאין לגביו הסדר עם הביטוח הלאומי, ישלם הביטוח הלאומי את הוצאות הקבורה של הנפטר ישירות לבן משפחה שטיפל בענייני הקבורה. כדי לקבל החזר בגין הוצאות הקבורה, צריך להגיש טופס תביעה אישית לדמי קבורה בסניף הביטוח הלאומי הקרוב למקום מגוריו של הנפטר, ולצרף רישיון קבורה ממשרד הבריאות.

- **קבורה אזרחית** - לפי רצון המשפחה. צריך לתאם עם מנהל בית הקברות את נושא החלקה. אם הייתה רכישה של חלקת קבר מראש, מומלץ לנסוע לבית הקברות לוודא שהעמדה נגישה ומוכנה לשימוש.
- **פרסום מועד הלוויה**, בתיאום עם בית הקברות או עם חברת הקבורה.
- **הדפסה ותלייה** של מודעות אבל בלוחות המודעות המלבניים בלבד. [לרשימת הלוחות בעיר](#).
- **בחירת ארון קבורה**, במידה ורוצים.
- **הובלת הגופה מהקירור** לבית העלמין (נעשית על ידי חברת הקבורה) - עלות ההובלה כלולה בתשלום דמי הקבורה של הביטוח הלאומי.
- כתיבת הספרים או הכנת תוכן לטקס הקבורה, לפי רצון המשפחה.

ארגונים המסייעים בארגון הקבורה וטקס ההלוויה

- **צהר לאבלים** - טלפון: 054-7110012.
- **עיתים** - שירותי ייעוץ והכוונה בנושאי דת- טלפון: *8083 (במקרים דחופים, יש להתקשר ולציין זאת במרכזייה)/דוא"ל: hodaot@itim.org.il מסייעים גם במקרים של אובדן הריון ולידה שקטה.
- לקריאה נוספת מומלץ לפנות לאתר [כל זכות - מדרוך לבני משפחה המתמודדים עם מוות \(פטירה\) וקבורה](#).
- **שבעה**
- **פרסום מקום וזמני השבעה** (כתובת, תאריכים ושעות).
- **ארגון המקום** - אוהל אבלים (לפי הצורך), כסאות, שולחנות, מיחם וכיו"ב, בהתאם לרצון המשפחה.
- **ניתן להיעזר בגמ"ח של המועצה הדתית תל-אביב-יפו** הפועלים בעיר ומשאילים ציוד אבל. צריך להגיע ולקחת את הציוד באופן עצמאי בתיאום טלפוני, ולהשאיר פיקדון בדמות שיק פתוח\תיז\רישיון נהיגה.
- גמ"ח נווה שרת - שמואל אביצור-050-4112168
- גמ"ח אבלות רידינג- צבי חסיד-053-3113250
- גמ"ח אבלות הנרייטה סאלד 6
- 03-6959917 | 052-4658561
- **חניית אורחים** - בזמן השבעה מומלץ לפנות למוקד +106 העירוני לקבלת מידע נוסף.

מצבה

לקראת מלוא חודש ימים לפטירה, ניתן, אם רוצים, להעמיד מצבה. לשם כך צריך לקבוע את נוסח הכיתוב הרצוי, ולהזמין את המצבה הרצויה. הקמת המצבה אינה חלק משירותי הקבורה הממומנים על-ידי המוסד לביטוח לאומי. עם זאת, במקרים מסוימים המוגדרים על פי חוק, יממן הביטוח הלאומי מצבה. [לקריאה נוספת ולרשימת הזכויות למימון מצבה](#)

שארים - אלמנות, אלמנים ויתמות

קצבת שארים

אלמנות ויתומים עשויים להיות זכאים לקבלת קצבת שארים מהביטוח הלאומי, לעתים בנוסף למענק הפטירה, לפי קריטריונים הקבועים בחוק. [מידע מפורט ניתן למצוא באתר "כל זכות"](#)

- ניתן להגיש תביעה לקצבת שארים לא יאחר מ-12 חודשים מיום הפטירה.
- גם כאלו שאינם עומדים בקריטריונים לקבלת קצבה, עשויים להיות זכאים למענק שארים חד פעמי.

מענקים לילדים יתומים - קרן על שם אלפרד שוקן בניהול האפוטרופוס הכללי

סיוע ליתומים נזקקים כלכלית לטובת העשרה תרבותית ופיתוח כישרונות באמצעות חוגים, רכישת ציוד וכדומה.

הגשת הבקשה לסיוע של הקרן נעשית על ידי עובד/ת סוציאליות. גובה המענק עד 5,000 ש"ח. מידע מפורט ניתן למצוא [באתר משרד הרווחה והביטחון החברתי](#)

הורים שכולים

- [משיכת כספים מתוכנית "חיסכון לכל ילד" כשהילד נפטר \(הליך\) - כל-זכות](#)
- בתנאים מסוימים, הורים שילדם נפטר זכאים לפרישה מעבודה בגיל מאוחר יותר מהקבוע בחוק הכללי. למידע נוסף: [גיל פרישת חובה מהעבודה להורה שילדו נפטר - כל זכות](#)

אובדן ילד נכה

הורים לילד נכה שנפטר עשויים להיות זכאים [לסיוע במימון לימודים והכשרה מקצועית מהביטוח הלאומי](#).

אובדן הריון ולידה שקטה

ישנן זכויות והגנות על אישה ו/או בן/בת זוגה שעברו לידה שקטה. לקריאה ופירוט: [אתר כל זכות - זכותן ליולדת שעברה לידה שקטה ולבן/בת זוגה](#).

לאילו גורמים מוסדיים צריך להודיע על הפטירה

- בנק - אם ישנם שותפים בחשבון הבנק והנפטר לא חתם על סעיף "אריכות ימים", החשבון יוקפא עד מתן צו ירושה או צו קיום צוואה. לקריאה נוספת - [סעיף אריכות ימים/כל זכות](#).
- מומלץ להוציא מהבנק פירוט של כל הוראות הקבע: אלו שבחשבון הבנק ואלו שבכרטיס האשראי ולבטל את כולן (קופ"ח, ביטוחים, נותני שירות שונים, כמו לדוגמה, מורה להתעמלות וכו').
- מקום העבודה שממנו קיבל הנפטר פנסיה או קצבת שארים.
- קרנות פנסיה וקופות גמל.
- אם הנפטר התגורר בדירה שכורה, רצוי להודיע לבעל הדירה על הרצון לסיים את החוזה מוקדם ככל האפשר, כדי שהתקופה הנדרשת על פי החוזה להודעה מראש תיכנס לתוקף.
- החזרת ציוד עזר (אם נלקח) - צריך להחזיר ציוד שנלקח בהלוואה מארגון או מעמותה כלשהם (דוגמת "יד שרה" או "עזר מציון"). מומלץ לקבל גם מכתב זיכוי וגם זיכוי בבנק במקרה וניתן פיקדון בעבור הציוד.
- ביטול חיבור לחברות תקשורת (כבלים או אינטרנט), כולל החזרת ציוד. מומלץ לקבל אישור על כך שלא נותר ציוד שלא הוחזר כדי למנוע חיובים עתידיים.
- במידה וקיימים חובות כספיים לגופים שונים על שמו של הנפטר (למשל הוצאה לפועל), מומלץ לפנות לייעוץ משפטי בנושא. [ניתן להיעזר בשר"ל \(שירות ייעוץ לאזרח\) לסיוע ראשוני ללא עלות](#)

פינוי בית הנפטר

פינוי ביתו של אדם שנפטר יכול להיות תהליך קצר וטכני, או תהליך מתמשך, שלעיתים מאפשר לעבד את האבל ולהיפרד, אך עלול גם להביא איתו חיכוכים בין הקרובים של הנפטר. כך או כך, באופן טבעי, בשל מורכבותו של תהליך זה, נדרשים מבני המשפחה הנותרים תשומות ומשאבים פיזיים ורגשיים רבים.

פינוי פסולת אלקטרונית

יש לפנות למיכלים הייעודיים באחד [מאתרי הפסולת העירוניים](#).

פעולות שמומלץ לבצע בעת פינוי דירה שכורה של אדם שנפטר

על מנת להימנע מחיובים עתידיים:

- קריאת שעוני מים, חשמל, גז וארנונה והעברת בעלות למשכיר, או ישירות לשוכרים החדשים. כמו כן, במקרה והיו הוראות קבע הקשורות לדירה, מומלץ לבטלן.
- מומלץ להקפיד ולקבל אישורים על תשלום כל החובות עד תאריך החלפת הבעלות.
- תשלומים לוועד הבית - במקרה וניתנו שיקים לתקופה שמעבר למשך החזקת הדירה (כולל התקופה של הודעה מראש), מומלץ לבקש אותם חזרה, ומומלץ לקבל אישור מוועד הבית שמעיד על כך שכל החובות עד תאריך הפינוי שולמו.
- מומלץ לבקש חזרה מהמשכיר שיקים עתידיים, שטר ביטחון או ערבונות, במקרה וניתנו.

מענק פטירה - ביטוח לאומי

- מענק פטירה משולם לשאירים של נפטר, שקיבל עד לפטירתו אחת מהקצבאות: קצבת אזרח ותיק, הבטחת הכנסה, נכות כללית, שירותים מיוחדים, נפגעי עבודה, שאירים או אסירי ציון.
- אם אין לנפטר בן זוג, ישולם המענק לילדו, בתנאי שהילד עונה על הגדרת ילד על פי החוק.
- ילד שיענה על הגדרה כפי שמופיעה בביטוח הלאומי, בתוך שנה ממועד הפטירה, יהיה זכאי לקבל את מענק הפטירה.
- מענק הפטירה משולם בדרך כלל באופן אוטומטי. במידה וקיים חשש שהמענק לא שולם, למרות שקיימת זכאות, ניתן להגיש תביעה לתשלום מענק פטירה באתר הביטוח הלאומי.
- סכום המענק הוא 9,613 ש"ח (החל ב-1.1.2023).

איתור כספי שארים - אתר "הר הכסף"

אתר "הר הכסף" הוא אתר ממשלתי, השייך למשרד האוצר.

באתר ניתן למצוא מידע אודות חסכונות, פקדונות, ביטוחים וחשבונות בנק של הנפטר.

טרם השימוש באתר, מומלץ לשים לב לכמה נקודות חשובות:

- השימוש באתר הוא חינם.
- לצורך קבלת מידע דרושה תעודת פטירה.
- הנתונים באתר מתעדכנים רק מדי מספר חודשים, לכן מומלץ לחכות חודשיים לפחות ממועד הפטירה ועד שניתן יהיה לבצע את החיפוש ביעילות.
- מספר החיפושים באתר מוגבל לעשרה חיפושים של משתמש בעבור כל נפטר.
- אתר "הר הכסף" נתמך טוב יותר בדפדפן כרום.

פינוי ציוד רפואי של הנפטר

ציוד רפואי

- רשימת עמותות המשאילות ציוד רפואי - [השאלת ציוד רפואי | מרכז מידע רעות](#).
- [השאלת ציוד רפואי לאנשים עם מוגבלויות ולקשישים \(שירות\) - כל-זכות](#).

עזרי ראייה

- [בית נמ"ג](#) - טלפון: 03-5472751.

תרופות

- [חברים לרפואה](#) - ניתן להביא גם תרופות שפג תקופן.
- [רופאים לזכויות אדם](#) - ניתן להביא תרופות בתוקף, בתיאום טלפוני 03-5133100.

איתור וקבלת צוואה

איתור צוואה

במקרה ולא ידוע אם הנפטר השאיר אחריו צוואה, ניתן לפנות לרשם הירושה ולבדוק אם הופקדה

[באופן מקוון](#)

במקרה ונמצאה צוואה, צריך להגיש בקשה לצו קיום צוואה

ניתן להגיש בקשה מקוונת באתר [בקשה לצו קיום צוואה | האפוטרופוס הכללי, הממונה על הליכי חדלות פירעון והרשם לענייני ירושה](#)

לבקשה צריך לצרף את הצוואה ואת תעודת הפטירה. צו קיום צוואה אמור להתקבל תוך 45 יום מיום הגשת הבקשה. מידע נוסף בנושא ניתן לקבל במענה האנושי של הממונה, בטלפון 2416*, שלוחה 7, בימים א-ה, בשעות 8:00-16:00.

במקרה ולא קיימת צוואה של הנפטר

צריך לפנות ללשכת הרשם לענייני ירושה או לאחד מבתי הדין הרבניים ולהגיש בקשה לקבלת צו ירושה. צו הירושה הינו צו משפטי שניתן על ידי הרשם לענייני ירושה, שבו נקבעת זהות היורשים על פי דין וחלקם בעיזבון.

הוראות בנוגע לאופן הגשת הבקשה ניתן למצוא [באתר משרד המשפטים](#).

לייעוץ בנושאים של איתור וקיום צוואה, ניתן לפנות לשי"ל (שירות ייעוץ לאזרח) -

בטלפון: 03-7248453/6

ובדוא"ל: Shil@mail.tel-aviv.gov.il

תמיכה רגשית לאחר המוות

בשביל החיים (משרד הרווחה)

במרכז הסיוע של משרד הרווחה, שמופעל על ידי עמותת "בשביל החיים", מעניקים תמיכה רגשית במקרים של מוות כתוצאה מנסיבות: רצח ועבירות המתה, תאונות דרכים והתאבדות.

ניתן לקבל במרכז הפנייה לטיפול פרטני, זוגי

ומשפחתי, ליווי רוחני, השתתפות בקבוצות תמיכה וקבלת ליווי ממתנדבים שחוו אובדן. כמו כן, המרכז מפעיל קבוצת פייסבוק סגורה למשפחות של מתאבדים ומסייע בקיום טקסי הנצחה.

טלפון: 054-4493113

דוא"ל: centers@bishvil-hahayim.com

telaviv.bishvil@gmail.com

בעבור זכאים, הטיפול במרכז ניתן ללא עלות. פרטים אודות זכאות ניתן למצוא [באתר המרכז](#)

מרכז אלה

ניתן לקבל במרכז טיפול פרטני ומשפחתי, ליווי רוחני, השתתפות בקבוצות תמיכה, סיוע וליווי משפטי במקרה של עבירות המתה, השתתפות בפעילויות קהילתיות. הטיפול במרכז אלה הוא בתשלום וניתן על ידי פסיכותרפסטים מקצועיים

טלפון: 03-6910921

דוא"ל: elah@elah.org.il

מחלקת לשירותים חברתיים

מנהל השירותים החברתיים מפעיל בעיר תשע מחלקות שמעניקות מעטפת שירותים מגוונת, הפועלות על פי חלוקה אזורית, ודואגות לשיפור איכות החיים של התושבים ולתפקודם האישי והחברתי. [לפרטים נוספים ואיתור המחלקה הרלוונטית לאזור מגוריך.](#)

תמיכה רגשית וקהילתית - שאירים

עמותת חמניות

מספקת תמיכה רגשית וחברתית בעבור ילדים יתומים: חונכות אחים לאחים, קבוצות ילדים - הורים, הדרכת הורים, מיצוי זכויות. הפנייה לעמותה דרך [אתר האינטרנט](#).

תמיכה רגשית במקרים של מוות כתוצאה ממחלת הסרטן > האגודה למלחמה בסרטן

ניתן להשתתף בקבוצות תמיכה ולקבל סיוע במיצוי זכויות.

טלפון: 03-5721614 | [קבוצת תמיכה שכול](#).

תמיכה רגשית במקרים של אובדן הריון, לידה שקטה, מוות בעריסה

נרות של תקווה

מסייעים לנשים ולגברים לאחר לידה שקטה, אובדן הריון או מות תינוק רך. ניתן לקבל תמיכה רגשית במקרים של אובדן הריון ולידה שקטה: קבוצות תמיכה מקוונות ופרונטליות וכן סיוע של מתנדבות ומתנדבים. קבוצות תמיכה מקומיות נפתחות לפי צורך, מקיימים כנסים מקוונים בנושא ומרכזים מידע מקצועי ומידע הקשור למיצוי זכויות. בנוסף, מציעים אפשרות [ליצירת דף זיכרון פרטי עבור תינוק שנפטר](#).

דוא"ל: info@candlesofhope.org.il

תמיכה רגשית מקוונת לאחר המוות

עריץ - עזרה ראשונה נפשית

תמיכה נפשית אנונימית ומיידית בטלפון 24/7 או באתר העמותה בציאט, ווטסאפ, דוא"ל, פורום ומסרונים הניתנת ע"י מתנדבות ומתנדבי העמותה בליווי מקצועי.

טלפון הקו החם: 1201 לקבלת סיוע 24/7 או באתר העמותה או דוא"ל: eran1201@eran.org.il

ממעמקים - בנתיבי אודי

ניתן לקבל שלושה מפגשים מקוונים של תמיכה רגשית או רוחנית, שניתנים על ידי מתנדבים עם ניסיון בעולמות הטיפול והליווי. ניתן לקיים את המפגשים בטלפון או בזום (zoom). טלפון: 09-7468986 | דוא"ל: contact@outtod.org

* במיפוי זה בחרנו להתמקד בארגונים גדולים, מרכזיים ואו ייחודים בעיסוקם, אשר פועלים בתחום השכול האזרחי בעיר תל-אביב-יפו. קיימים ארגונים נוספים שפועלים בתחום זה ומסייעים במקרים שונים ובדרכים שונות, בעיר ובכלל.

סיום העסקת מטפלת סיעודית

יש להודיע לסוכנות ההשמה של המטפלת על סיום העסקה.

יש לשלם חודש משכורת נוסף (סיום העסקה עקב פטירה נחשב לפיטורין ולפיכך מחייב בחודש "הודעה מראש", כלומר משכורת בעבור חודש נוסף).

צריך לשלם פיצויים ופנסיה בסיום יחסי עובד-מעביד - חשוב לשים לב כי במקרה ובעבור המטפלת זו העבודה הראשונה בישראל ניתן לחשב את ההפרשות מהחודש השביעי לעבודתה. במקרה ומדובר במטפלת שכבר עבדה בישראל והופרשו לה כספים לפנסיה, החישוב יתבצע מהחודש הראשון.

תשלום כל החובות בעבור החודשים שלא שולם בגינם ביטוח לאומי (שבדרך כלל משלמים אחת לכמה חודשים) [באתר המוסד לביטוח לאומי - תשלומים, דיווחים ושירותים](#).

• [סגירת תיק בביטוח לאומי](#).

• במקרה והיה למטפלת כרטיס אשראי, מומלץ לבטלו.

למידע נוסף, ניתן לפנות [ליחידה הממונה על העסקת עובדים זרים במשרד הכלכלה](#).

בכל שאלה או התלבטות, מוזמנים ומוזמנות לפנות להתייעצות ללא עלות [במרכזים העירוניים למיצוי זכויות](#).

אוגוסט

” באוגוסט הוא מת, וכשהגיע
סופו של החודש ההוא, אני
כל הזמן חשבת, איך אוכל
לעבור לספטמבר
” והוא יישאר באוגוסט?

דוד גרוסמן